

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій ЦЬОСЬ

2020 року

ПОЛОЖЕННЯ
про
Комітет з етики наукових досліджень
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Загальні положення

Комітет з етики наукових досліджень затверджується рішенням Вченої ради Волинського національного університету імені Лесі Українки (далі Комітет) для імплементації та контролю дотримання етичних принципів і норм проведення наукових досліджень. У своїй діяльності Комітет підзвітний Вченій раді ВНУ імені Лесі Українки.

Положення розроблено згідно з основними положеннями Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Бухарестської декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі, Статуту ВНУ імені Лесі Українки, Стратегії розвитку ВНУ імені Лесі Українки на 2020-2025 рр., правил організації освітнього процесу в ВНУ імені Лесі Українки і локальних правових актів. Комітет з етики наукових досліджень – це адміністративна структура, *метою* якої є 1) захистити права досліджуваних і забезпечити виконання принципів біоетики у дослідженнях із залученням людини, біологічного матеріалу чи лабораторних тварин; 2) впроваджувати політику та контролювати дотримання принципів академічної доброчесності.

Комітет відповідає за рецензування та надання дозволу проведенню досліджень із залученням людини, біологічного матеріалу чи лабораторних тварин. Комітет відповідає за дотримання прав, збереження безпеки та невнесення шкоди досліджуваним, а також забезпечення їхньої приватності й конфіденційності інформації.

Комітет має право схвалити, відхилити, контролювати та вимагати змін упродовж усіх етапів дослідження відповідно до нормативних документів МОН України та нормативної бази університету. Комітет включає двадцять фахівців, які мають достатньо компетенцій та повноважень, аби детально прорецензувати проєкт запропонованого дослідження та його реалізацію на інституційному, правовому, науковому й соціальному рівнях. Головою Комітету є проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці ВНУ імені Лесі Українки, заступником голови Комітету – начальник науково-дослідної частини ВНУ імені Лесі Українки. До роботи

Комітету також залучаються один вчений, який не є працівником Університету, один член – представник громадськості, який не пов'язаний із академічною спільнотою (потенційний роботодавець, представник органів самоврядування, громадський активіст і т. ін.) та 16 членів – представників факультетів та інститутів ВНУ імені Лесі Українки. Члени Комітету регулярно беруть участь у сертифікованих програмах з питань академічної доброчесності, а також ознайомлені з діяльністю подібних інституцій в Європі (Ethical Committees) та Institutional Review Boards в США. До діяльності Комітету також залучаються зарубіжні і вітчизняні експерти з питань академічної доброчесності та біоетики у дослідженнях із залученням людини, біологічного матеріалу чи лабораторних тварин. Члени комітету беруть участь у семінарах з академічної доброчесності в рамках проєкту сприяння академічної доброчесності в Україні за сприяння Американської ради (SAIUP).

1. Основі завдання Комітету

Дотримання принципів, зазначених у Кодексі академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки допомагає органам управління, бізнесу, міжнародним партнерам та громадськості підвищити ступінь довіри до результатів досліджень, проведених науковою спільнотою ВНУ імені Лесі Українки. Завданням Комітету є контроль за дотриманням стандартів усіма виконавцями наукового дослідження, зокрема

1. Підтримання найвищих стандартів точності та доброчесності в усіх аспектах дослідження.
2. Проведення досліджень відповідно до етичних, правових та професійних норм, зобов'язань та стандартів.
3. Розвиток наукового середовища на основі культури доброчесності, наукової етики, належного управління та застосуванні найкращих практик підтримки вчених.
4. Використання прозорих, надійних та справедливих підходів для вирішення питань щодо порушення етичних норм.

5. Спільна робота над зміцненням наукової доброчесності та регулярному й відкритому перегляді результатів досліджень.

Комітет запроваджує і контролює дотримання етичної політики та Кодексу академічної доброчесності, який разом із щорічними звітами щодо дотримання етичних норм, розміщений на нашому веб-сайті Науки та інновацій.

2. Етичні принципи діяльності Комітету.

Діяльність Комітету ґрунтується на дотриманні трьох провідних принципів: автономії; привнесення користі та уникнення нанесення шкоди; справедливості.

Принцип автономії передбачає надання вченим можливості незалежно планувати та здійснювати усі етапи наукового дослідження. Окрім цього цей принцип передбачає надання можливості досліджуваним самостійно приймати рішення щодо участі у дослідженні або припинення цієї участі на будь-якому етапі. Особлива увага звертається на вразливі категорії населення, яким потрібні додаткові форми згоди на участь або специфічна підтримка, зокрема внаслідок обмежень у їх життєдіяльності. Відповідно до цього принципу Комітет зобов'язує вчених-координаторів дослідження представити форми згоди досліджуваних для участі у науковому проєкті.

Принцип принесення користі та запобігання нанесення шкоди передбачає контроль Комітету за максимальним використанням вченим свого морального потенціалу, аби його дослідження було корисним для людини і суспільства та захищало досліджуваних від нанесення їм будь-якої шкоди. Для реалізації цього принципу Комітет зобов'язує вчених щодо надання досліджуваним інформаційної форми про дослідження, список інституцій для отримання необхідної допомоги, а також необхідні контакти для звернень. Комітет також перевіряє дослідження на можливість виникнення ризиків та шляхів їх усунення.

Принцип справедливості передбачає гарантування рівних прав усім виконавцям і учасникам дослідження.

3. Напрями діяльності Комітету

Комітет впроваджує політику академічної доброчесності в ВНУ імені Лесі Українки та готує нормативні документи для її регулювання, зокрема:

- Затверджує щорічні звіти ВНУ імені Лесі Українки щодо дотримання академічної доброчесності;
- Розробляє та імплементує технологічні засоби забезпечення академічної доброчесності, протидії її порушень та запобігання плагіату наукових досліджень (використання програмного забезпечення Unicheck, платформи Moodle, інституційного репозитарію і т.ін.).
- Контролює оприлюднення результатів досліджень в інституційному репозитарії та платформі Moodle.
- Затверджує проєкти досліджень з позиції дотримання принципів біоетики, та здійснює контроль над необхідними супровідними документами у дослідженнях із залученням людини, біологічного матеріалу чи лабораторних тварин (форма згоди досліджуваного, інформаційна форма для досліджуваного, форма оцінювання ризиків, план-проспект дослідження, дебрифінгова форма для досліджуваних).
- Затверджує порядок оприлюднення результатів дослідження з максимально відкритим доступом до його даних.
- Забезпечує зв'язок вчених університету та результатів їх досліджень з громадськістю.